

אריאל רוזן-צבי ועמוס שפירא, מיוזמי חוק הבחירה הישירה של רה"מ, קוראים לדחות יישומו

פרופ' רוזן-צבי: חסרים האיזונים והבלמים הדרושים ליישום חוק הבחירה הישירה

מאת אור קשתי

מתנגדי החוק לבחירה ישירה לטעון, אין במתכונתו הנוכחית של החוק שום סיכון. החבר הרביעי בקבוצה, דיקאן הפקולטה למשפטים באוניברסיטת חיפה, פרופ' ברוך ברכה, אומר כי הוא דבק בדעתו כי "יש להמשיך בשיטה שהצענו". עם זאת, אומר פרופ' ברכה כי "יש לבדוק מחדש את אורח תם מרכיבים בהצעה המקורית, שנפלו עם הזמן מסיבות שונות. ייתכן שיש מקום לשפץ את ההצעה הנוכחית, אבל אסור לשפוך את התינוק יחד עם המים".

(ע) "שיטת הבחירה הישירה של ראש הממשלה, עלולה למוטט את כל המערכת הפוליטית בישראל ולהביא לקץ הדמוקרטיה במדינה" - כך טוען ד"ר ראובן חזן מהחוג למדע המדינה באוניברסיטה העברית בירושלים, במחקר חדש שנושא "הבחירות הישירות לראשות הממשלה". חזן טוען כי "שיטת הבחירות החדשה שאמורה להיות מונהגת בבחירות הבאות הינה חדשנית, ומעולם לא נוסתה במדינות אחרות". לדבריו, אם יראה הציבור, שלמות רות השינויים לא תצליח המערכת הפוליטית לתפקד, הדבר עלול להביא לאכזבה מהמערכת הדמוקרטית בכלל, ולגרום בכך לערעור הדמוקרטיה בישראל.

כמו כן כללה ההצעה שינוי שיטת הבחירות לכנסת, מתוך איזון בין בחירות ארציות לבחירות אזוריות, כדי שלא יקרה מצב בו קבוצות רבות באוכלוסייה עלולות שלא לבוא לביטוי בכנסת. אולם, בפועל ניתקו מרכיב אחד בהצעה הכוללת, והוא הבחירה הישירה לראשות הממשלה. צריך לעצור ולחשוב על המסגרת הכללית של החוק, כי לא לילד הזה התפללנו".

גם פרופ' עמוס שפירא תומך, כאמור, בדחיית יישום החוק. "אילו כל הרפורמות שהצענו היו ממומשות עוד אפשר היה לקבל את עקרון הבחירה הישירה, אבל כשעיקרון זה הוצא מקונטקסט של רפורמה כוללת, הוא נראה הרבה פחות סביר וקביל", אמר פרופ' שפירא.

התומך הגדול ביותר מבין ארבעת הפרופסורים ביישום החוק לבחירה ישירה כבר ב-96 הוא פרופ' אוריאל רייכמן. לדבריו, "תהיה זו טעות אדירה אם נעצור כרגע. לדעתי בכלל החוק לא הלך רחוק יותר, כלומר - לא חיזק עוד יותר את ראש הממשלה". פרופ' רייכמן הוסיף כי "לא צריך להתרפק על העבר. רוב הציבור תומך בבחירה ישירה, ולכן חייבים להשלים את הרפורמה. בניגוד למה שאוהבים

דיקאן הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב, פרופ' אריאל רוזן-צבי, שהיה חבר בקבוצת הפרופסורים למשפטים אשר הציעו את רעיון החוקה ואת עקרון הבחירה הישירה של ראש הממשלה, קורא לדחות את יישום החוק בעניין הבחירה הישירה בארבע שנים, כיוון ש"אם לא כן אנו עלולים ליצור גולם שיקום על יוצרו, כי כרגע אין מספיק איזונים ובלמים".

חבר נוסף באותה קבוצה, פרופ' עמוס שפירא תומך גם הוא בדעה זו, אולם מנגד טוענים שני החברים האחרים בקבוצה, פרופ' אוריאל רייכמן - המכהן כיום כנשיא המרכז הבינתחומי ללימודי עסקים, משפט וטכנולוגיה - ופרופ' ברוך ברכה, דיקאן הפקולטה למשפטים באוניברסיטת חיפה, כי אין לדחות את יישום החוק.

פרופ' רוזן-צבי טוען כי "כשהצענו את החוקה, עקרון הבחירה הישירה היה מרופד בהרבה אמצעים מרסנים. המטרה היתה לחזק באופן משמעותי את הכוחות בכנסת המפקחים על רשויות השלטון ולהשלים את החקיקה של זכויות היסוד של הפרט, כדי לאזן את כוחו של ראש הממשלה.